

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

عضویت در خبرنامه

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

PROPOSAL

پروپوزال

مركز آموزش
پروپوزال نویسی و پایان نامه نویسی

کارگاه آنلاین
پروپوزال نویسی و پایان نامه نویسی

مركز آموزش
روش تحقیق و مقاله نویسی علوم انسانی

کارگاه آنلاین
روش تحقیق و مقاله نویسی علوم انسانی

مركز آموزش
آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترکیه های جستجو

کارگاه آنلاین آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترکیه های جستجو

اثر دانشگاه کارآفرین بر کسب و کارهای دانش بنیان

وجیه باقرصاد^۱

غلامحسین حسینی نیا^۲

چکیده

امروزه در عصر اطلاعات، کشورهایی موفق اند که دارای دانش و اطلاعات بیشتر باشند. اهمیت دانش به عنوان محرک رشد اقتصادی و عامل افزایش بهره‌وری مورد تأکید اغلب دولت‌ها و بخش‌های دانشگاهی و صنعتی در سطح دنیا می‌باشد. در این میان دانشگاه کارآفرین به عنوان نسل سوم دانشگاه‌ها نقش برجسته‌ای در توسعه کسب و کارهای دانش بنیان و رشد جوامع دارد. چرا که سهم قابل توجهی از ارزش افزوده فعالیت‌های اقتصادی از فعالیت‌های مبتنی بر دانش کسب می‌شود. هدف این تحقیق بررسی دانشگاه کارآفرین و تأثیر آن بر توسعه کسب و کارهای دانش بنیان می‌باشد. روش تحقیق کاربردی است و از منظر متدولوژی علمی_مروری و مبتنی بر مرور گسترده ادبیات نظری در حیطه موضوع مورد مطالعه می‌باشد.

کلمات کلیدی: کارآفرینی دانشگاهی، دانشگاه کارآفرین، کسب و کار دانش بنیان

1. مقدمه

اکنون در عصر اطلاعات سرمایه اصلی و منشا قدرت کشورها دانش است. دانش به عنوان یک منبع دائمی همواره در اختیاربندگان‌های اقتصادی قرار گرفته و با مشارکت مکرر در فرآیند‌های گوناگون تولیدی و خدماتی، سبب افزایش مزیت رقابتی و ایجاد ارزش افزوده می‌شود که این امر می‌تواند سبب گسترش رفاه اجتماعی و عامل کاهش فقر و بی‌عدالتی و موجب ارتقای روند توسعه پایدار گردد. از این رو می‌توان چنین استنباط کرد که نقش دانش در تحقق اهداف توسعه بسیار بارز بوده و ارتباط آن با توسعه پایدار اجتناب ناپذیر است (ناظمیان و اسلامی فر، 1389). دانشگاه‌ها یکی از بخش‌های مهمی است که علاوه بر ترویج دانش، تربیت نیروی متخصص مورد نیاز جامعه را نیز بر عهده دارد. اقتصاد رقابتی و مبتنی بر بازارهای کنونی که با تحولات و تغییرات سریع و شتابان محیط بین‌المللی و گذر از جامعه صنعتی به جامعه اطلاعاتی و همچنین گذر از اقتصاد ملی به اقتصاد جهانی همراه می‌باشد، ماموریت دانشگاه‌ها را تحت تأثیر قرار داده است (گیب^۳، 2005). دانشگاه کارآفرین به عنوان نسل سوم دانشگاه‌ها، نقش برجسته‌ای در توسعه و رشد جوامع داشته و به تعبیر برخی بزرگان، موتور محرک توسعه جوامع بشمار می‌آید. در ایران نیز با توجه به توسعه آموزش عالی و بر اساس سند چشم‌انداز توسعه، باید اقتصاد کشور تا سال 1404 مبتنی بر دانش باشد؛ لذا توسعه دانشگاه کارآفرین و اقتصاد دانش بنیان ضرورت دارد. لذا این پژوهش در پی بررسی این موضوع است که آیا دانشگاه کارآفرین بر توسعه کسب و کارهای دانش بنیان تأثیر دارد؟

2. پیشینه تحقیق

¹. دانش آموخته دانشگاه تهران و مدرس دانشگاه فنی و حرفه‌ای baghersad_v@yahoo.com

². استادیار دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران hosseininia@ent.ut.ac.ir

³. Gibb

2-1 دانشگاه کارآفرین

دانشگاه کارآفرین یک سیستم اجتماعی است که در آن واحدهای سازمانی درونی، از جمله گروه های آموزشی، مراکز پژوهشی، اعضای هیات علمی و دانشکده هایش تلاش می کنند تا با نیاز های واقعی بازار و محیط (اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی) پاسخ بدهند و نه تنها به نوآوری بپردازند بلکه با ایجاد تغییرات اساسی در عملکرد خودشان به طور مستمر اقدام کنند (بلنکر و همکاران، 2008).

روپکه⁴ (1998) دانشگاه کارآفرین را به عنوان سازمان کارآفرین مد نظر قرار داده و نظرات خود را در سه آیت م دسته بندی می کند: اول، دانشگاه، به عنوان یک سازمان، یک شیوه مدیریتی کارآفرینانه را بکار بگیرد؛ دوم اینکه اعضا آن کارآفرینانه عمل کنند و سوم، از یک الگوی کارآفرینانه به منظور تعامل با محیط خود پیروی نماید.

کریسمن⁵ و همکارانش (1995) بر این عقیده اند که دانشگاه کارآفرین در برگیرنده "خلق شرکت های مخاطره آمیز جدید توسط اساتید دانشگاهی، تکنسین ها و دانشجویان" می باشد. دیل⁶ (1995) به انتقال فناوری دانشگاهی اشاره نموده و آن را تلاشی رسمی برای تبدیل تحقیقات دانشگاهی به سرمایه می داند، وی معتقد است که این تلاش های رسمی در قالب واحدهایی سازمانی تعریف می گردند که مسئولیت صریح ارتقا انتقال فناوری را بر عهده دارند.

تراچنبرگ⁷ (2000) معتقد است که دانشگاه کارآفرین نوین دانشگاهی است که اولاً، محلی برای کسب درآمد باشد و به استقلال مالی دست یابد، ثانیاً، به دانشجویان خود به چشم مشتریان بنگرد، ثالثاً، اساتید و مجریان با هم ارتباط برقرار کنند، رابعاً، در تماس با دنیایی باشد که ادعا می کند به دانشجویان آموزش های لازم برای آن را می دهد، و خامساً، علیرغم شکایت ها درباره تنزل وضعیت ظاهری، واقعاً رو به رشد و بهبود باشد.

کلارک⁸ (1998)، یکی از صاحب نظران مهم و از اولین کسانی است که دانشگاه کارآفرین را در اروپا مطرح کرده، اعتقاد دارد که در هزاره ی جدید دانشگاه های پویا، دانشگاه هایی هستند که کارآفرین باشند و بتوانند ارزش های تخصصی و مدیریتی را تلفیق کنند (احمدی، 1390)؛ وی معتقد است که دانشگاه های پویا در قرن بیست و یکم دانشگاه هایی هستند که کارآفرین بوده و بتوانند ارزش های تخصصی و مدیریتی را ارائه کنند. وی همچنین اظهار می دارد که هدفمند کردن فعالیت ها، ایجاد توازن میان پژوهش ها، آموزش و خدمات اجتماعی و تنوع در تأمین بودجه از جمله ویژگی های بارز دانشگاه های پویا در قرن جدید است. همچنین وی از دانشگاه کارآفرین دو نوع تعریف ارائه کرده است. در تعریف، اول اعتقاد دارد دانشگاه کارآفرین دانشگاهی است که به طور فعال تلاش می کند تا درباره ی کسب و کارها به نوآوری بپردازد و تلاش می کند تا در شکل دادن آینده ی جامعه مثر ثمر باشد؛ و در تعریف دوم خود اعتقاد دارد دانشگاه کارآفرین، دانشگاهی است نوآور، خطرپذیر و پرورش دهنده ی رفتارهای کارآفرینانه. دانشگاه کارآفرین اصولاً به مفهوم داشتن کنش کارآفرینانه در راهبردها، ساختارها و عملکردهای دانشگاه می باشد (فکور، 1387) که انگیزه ی خلاقیت در آن توسعه یافته و نوآوری ها و ایده های جدید در آن خلق می شوند (دباغ و رضایی زاده، 1390). همچنین کلارک (1998) مفهوم دانشگاه کارآفرین مدرن را معرفی نموده و راه را برای نویسندگان آتی هموار کرد. وی عقاید بنیادین و اثرگذارش را در اثر خود "خلق دانشگاه های کارآفرین: مسیرهای سازمانی تغییر"⁹ بیان نمود (سلام زاده و همکاران، 2011). از دیدگاه کلارک چهار منبع مختلف فشار که موجب تغییر دانشگاه ها به سمت دانشگاه کارآفرین گردیده است عبارتند از: افزایش تعداد دانشجویان؛ تقاضای مهارت آموزی در دانشگاه ها، از جانب افراد حرفه ای فوق العاده تخصصی؛ درخواست نتایج بهتر با پرداخت پول کمتر؛ و گسترش فوق العاده دانش. پیش فرض کلارک این است که شیوه فعال ضروری برای غلبه دانشگاه ها بر فشارهای یاد شده، صرفاً متوجه اعضای هیئت علمی و دانشکده ها نیست، بلکه یک تجدید سازمانی منظم کلی برای دانشگاه ضروری

⁴ Ropke

⁵ Chrisman

⁶ Dill

⁷ Trachtenberg

⁸ Clark

⁹ Creating Entrepreneurial Universities: Organizational Pathways of Transition

است. همچنین پذیرش یک بنیان اداری منسجم و توانایی برنامه ریزی یکپارچه برای بخش های مختلف سازمان لازم بشمار می آید.

پیتر شولت¹⁰ (2004) اعتقاد دارد دانشگاه کارآفرین دانشگاهی است که باید دو وظیفه را انجام دهد: اول آنکه باید کارآفرینان آینده را آموزش بدهد تا کسب و کاری ایجاد کنند و هم چنین روحیه ی کارآفرینانه را در دانشجویان و در تمام حوزه ها توسعه بدهند. دوم اینکه، باید خودش کارآفرینانه عمل کند، مراکز رشد کسب و کار را سازماندهی کند، پارک فناوری و مواردی نظیر آن را ایجاد کند، دانشجویان را در این سازمان ها درگیر کند و به کمک آنها دانشجویان و فارغ التحصیلان را در ایجاد کسب و کار یاری کرده و بالاخره اینکه بتواند از نظر مالی استقلال پیدا کند (حسنقلی پور، قلی پور، روشندل اربطانی، 1390).

تراچنبرگ معتقد است دانشگاه کارآفرین جدید دانشگاهی است که:

1. محلی برای کسب درآمد باشد و به استقلال مالی دست یابد
2. به دانشجویان خود به چشم مشتریان بنگرد
3. اساتید و مجریان با هم ارتباط برقرار کنند
4. با محیط ها، نهادها و موسسه های درگیر در آموزش تجاری سازی در تماس باشد
5. به رغم شکایت ها درباره ی کاهش وضعیت ظاهری، واقعاً روبه رشد و بهبود باشد.

دانشگاه کارآفرین توسعه ی اقتصادی را به عنوان یک عملکرد جدید دانشگاهی به آموزش و پژوهش پیوند می زند. این امر "سرمایه ای کردن دانش" است که قلب ماموریت جدید دانشگاه را تشکیل داده، پیوند دانشگاه را با کاربران دانش محکم تر کرده و دانشگاه را به عملگری اقتصادی تبدیل می کند (اتزوویتز¹¹، 2003).

2-2. کسب و کار دانش بنیان

کسب و کارهایی دانش بنیان هستند که نسبت بالایی از دارایی های نا مشهود را دارا بوده و به شدت به عنوان یک منبع رقابتی متکی هستند وجود دارد. اگر چه در تعریف کسب و کار مبتنی بر دانش توافق کمی وجود دارد اما بر اساس نظر گورمان و مک کارتی بیشمار بانک ها و سازمانهای دولتی توافق نموده اند که کسب و کارهای دانش بنیان برخی ویژگی های زیر را دارا هستند (اکبر زاده و شفیق زاده، 1391): مهارت بالا، تحصیلات عالی نیروی کار، سطح بالای تحقیق و توسعه، گرایش زیاد به صادرات، درصد بالایی از دارایی های نا مشهود، محصولات و خدمات با منحنی عمر محصول.

کسب و کارهای دانش بنیان از فناوری های پیشرفته و یا فرایندهای نوآورانه در محصولات، خدمات یا فرایندهای خود استفاده می کنند (گورمان¹² و همکاران، 2006). کسب و کارهای دانش بنیان، موسسات حقوقی اند که با ایجاد کسب و کارهای دانش محور جهت تبدیل پایدار دانش به ثروت تشکیل شده و فعالیت های اقتصادی آنها همراه با فعالیت های تحقیق و توسعه در زمینه های فناوری های نو و پیشرفته است و به توسعه اقتصاد دانش محور کمک می کنند (مهدوی، شیخ زی نالدین و خدابنده، 1390). کسب و کار دانش بنیان یک هویت حقوقی خصوصی است که دارایی های فکری مهمترین دارایی آنها به شمار می رود و در این نوع کسب و کارها تحقیق و توسعه یک فرایند همیشگی است (مهدوی و همکاران، 1390).

در کسب و کارهای دانش بنیان به تبیین و مدل سازی دانش، غنی سازی دانش و انتقال دانش پرداخته می شود. هدف اصلی از تاسیس کسب و کارهای دانش بنیان، کمک به هم افزایی علم و ثروت، توسعه اقتصاد دانش محور، گسترش اختراعات و نوآوری ها و کاربرد آنها برای تجاری سازی نتایج تحقیق و توسعه اختراعات و کاربردی کردن آنها است (اکبرزاده و همکاران، 1391).

2-3. دانشگاه کارآفرین و رشد اقتصاد دانش بنیان

¹⁰ Schult

¹¹ Etkowitz

¹² Gorman

تورناتزکی^{۱۳} و همکارانش (2002) در تعریف دانشگاه کارآفرین، مشارکت در تحقیقات دانشگاهی، کارآموزی دانشجویی، برنامه های انتقال فناوری و حل مسائل صنعتی را مد نظر قرار داده و جنبه صنعتی روابط دانشگاهی را تبیین کردند. از دیدگاه دیگر دانشگاه کارآفرین عبارت است از ایجاد محیطی برای حمایت فعال از کاربست دانش و برانگیختن رفتارهای کارآفرینانه در میان تمام اعضا و ساختارهای مجموعه دانشگاهی. در این رابطه تام کیوی^{۱۴} معتقد است که مفهوم دانشگاه کارآفرین در بر گیرنده ابعاد ذیل می باشد (تام کیوی، 2003): برنامه ریزی استراتژیک بر طبق نیازهای جامعه و کسب و کار؛ استفاده کارآمد از منابع و سنجش عملکرد براساس معیارهای اقتصاد؛ توسعه و تقویت همکاری با صنایع؛ ارائه خدمات مبتنی بر دانش؛ حمایت از سرمایه گذاری های مخاطره آمیز نوپا، حمایت از تحقیق و توسعه و ایجاد حمایت از بنگاه های انشعابی و ارتقاء نوآوری. به طور کلی دانشگاه کار آفرین مکانی است که مشاغل جدید در آن خلق می شوند و این مراکز از افراد کارآفرین حمایت می کنند. این حمایت شامل حمایت های آموزشی مالی و بازاریابی است. سازمان یا دانشگاه کارآفرینانه را می توان به عنوان نظام توانمندسازی افراد تلقی کرد که خلاقیت و نوآفرینی آنها را به طور برنامه ریزی شده و سنجیده به کار می گیرد (میرزایی اهرنجانی و مقیمی، 1382).

لذا دانشگاه های کارآفرین منجر به ایجاد و گسترش کسب و کارهای دانش بنیان می شود. این کسب و کارهای دانش بنیان از چند بعد بر رشد اقتصادی تاثیر گذارند از جمله این که آموزش مستمر افراد، ابداعات جدید کسب و کارها، زیر ساخت های اطلاعاتی با تسهیل زیر ساخت های ارتباطی و همچنین با گسترش نهاد های قانونی جهت حفظ مالکیت مادی و معنوی منجر به افزایش بهره وری و رشد اقتصادی می شود (بهبودی و امیری، 1389).

3. نتیجه گیری

مطالعات نشان داده است که اقتصاد کسب و کار دانش بنیان شامل چند محور است از جمله آموزش منابع انسانی، زیرساخت های اطلاعات و ارتباطات. این محورها توسط دانشگاه کارآفرین تحقق پیدا خواهد کرد چرا که در دانشگاه کارآفرین دانش جدید که بر طرف کننده نیاز جامعه است آموزش داده می شود و مهمترین وظایف دانشگاه کارآفرین بعنوان دانشگاه نسل سوم، آموزش، پژوهش و مشارکت در بخش اقتصادی جامعه است. در دانشگاه کارآفرین به زیرساخت های اطلاعاتی توجه خاص می شود و این زیرساخت ها بر رشد تولیدات اثر دارد چرا که این زیرساخت ها منجر به اثربخشی توزیع دانش و اطلاعات می شود و باعث بهبود فرایند تولید، تعمیق سرمایه، پیشرفت فناوری و کیفیت نیروی کار می شود (میرانی، شیخ اسمعیلی و میرانی، 1393).

از توجهات دانشگاه کارآفرین بر تجاری سازی^{۱۵} (مانند خدمات، مشاوره، فعالیت های توسعه ای و... و هم کالاسازی^{۱۶} (مانند حق اختراع، حق امتیاز، شرکت های تازه تأسیس متعلق به اعضای هیأت علمی یا دانشجویان) است (ژاکوب^{۱۷}، 2003). این تجاری سازی دانش دانشگاهی منجر به گسترش کسب و کارهای دانش بنیان می شود.

سابوتزکی^{۱۸} (1999) بر این باور است که دانشگاه کارآفرین با خصیصه های مشارکت نزدیک تر دانشگاه-صنعت، مسئولیت بیشتر هیات علمی در قبال دسترسی به منابع خارجی تامین مالی، و ویژگی مدیریتی در زمینه حاکمیت نهادی، رهبری و برنامه ریزی شناخته می شود. لذا دانشگاه کارآفرین منجر به گسترش کسب و کارهای دانش بنیان شده که خود منجر به توسعه اقتصاد دانش بنیان در جامعه می گردد.

منابع

¹³ Tornatzky

¹⁴ Tamkiv

¹⁵ commercialization

¹⁶ commodification

¹⁷ Jacob

¹⁸ Subotzky

1. Blenker, P. Dreisler, P. Færgemann, H.M. & Kjeldsen, J. (2004). Entrepreneurship education and university context. Aarhus School of Business, Denmark
2. Chrisman, J., Hynes, T. & Fraser, S. (1995). Faculty Entrepreneurship and Economic development: The Case of the University of Calgary. *Journal of Business Venturing*, 10, 67-1.
3. Clark, B. R. (1998). "The Entrepreneurial University: Demand and Response". *Tertiary Education and Management*, Vol.4, No.1, pp. 5-16.
4. Dill, DD. (1995). University-industry entrepreneurship: The organization and management of American university technology transfer units", *Higher Education*, 29(4), 369-384.
5. Gorman, G., McCarthy, S. (2006) "Business Development Support and Knowledge-Based Businesses", *Journal of Technology Transfer*, Vol.31, No. 1, pp. 131-143
6. Jacob, M., Lundqvist, M. and Hellsmark, H., 2003, "Entrepreneurial transformations in the Swedish University system: the case of Chalmers University of Technology", *Research Policy* Vol.32: 1555-68.
7. Etzkowitz H (2003). "Bridging Knowledge to Commercialization: the American way", *Science Policy Institute* . Vol 4. Pp 1-5.
8. Röpke, J. (1998). The Entrepreneurial University Innovation, academic knowledge creation and regional development in globalized economy. Marburg: Phillips-Universität.
9. Salamzadeh, A., Salamzadeh, Y., & Daraei, M. (2011), Toward a Systematic Framework for an Entrepreneurial University: A Study in Iranian Context with an IPOO Model, *Global Business and Management Research*, 3(1), 30-37
10. Schulte, P (2004). The entrepreneurial university: a strategy for institutional development. *Higher education in Europe*, 29, 187-191
11. Tamkivi, R. (2003). Concept of entrepreneurship university. Tallinn technical university innovation, center foundation, stain international association of science park. Tallin university of technology
12. Tornatzky, G (1996) The art and craft of technology business incubation: Best practices, strategies and tools from more than 50 programs . Research triangle park, NC: southern technology council, Athens, Ohio: National Business Incubation Association
13. Trachenberg, A. (2000). The New Entrepreneurial University. *Higher Education in Eroupe*. Vol 9, Issue 2.
14. احمدی، فریدون (1390)، "بررسی موانع کارآفرینی دانشگاهی و تجاری سازی در دانشگاه های ایران"، مجموعه مقالات اولین همایش بینالمللی مدیریت، آینده نگری، کارآفرینی و صنعت در آموزش عالی، دانشگاه کردستان.
15. اکبرزاده، نجمه، شفیق زاده، احسان، (1391) بررسی نقش دولت در بهبود روند ایجاد و توسعه کسب و کارهای دانش بنیان، فصلنامه تخصصی پارک ها و مراکز رشد، سال نهم، شماره 33
16. بهبودی، داود، امیری، بهزاد، (1389)، "رابطه بلند مدت اقتصاد دانش بنیان و رشد اقتصادی در ایران"، فصلنامه علمی پژوهشی سیاست علم و فناوری، سال دوم، شماره 4، بهار و تابستان 89.
17. دباغ، رحیم و محمد صادق رضایی زاده، (1390)، "بررسی ویژگی های دانشگاه کارآفرین در ایران و کشورهای منتخب و ارائه توصیه های کاربردی برای توسعه آن در کشور"، مجموعه مقالات اولین همایش بین المللی مدیریت، آینده نگری، کارآفرینی و صنعت در آموزش عالی، دانشگاه کردستان.
18. حسنقلی پور، حکیمه، قلی پور، آریین، روشندل اربطانی، طاهر، (1390)، موانع تجاری سازی دانش در کارآفرینی دانشگاهی"، فصلنامه علمی پژوهشی توسعه کارآفرینی، دوره چهارم، شماره چهاردهم، صص 165-183
19. فکور، بهمن، (1387)، "دانشگاه کارآفرینی؛ مفهوم، زمینه های پیدایش و نحوه دستیابی"، فصلنامه تخصصی رشد فناوری
20. ناظمیان، حمید، اسلامی فر، علیرضا، (1389)، اقتصاد دانش بنیان و توسعه پایدار (طراحی و آزمون یک مدل تحلیلی با داده های جهانی)، مجله علمی پژوهشی دانش و توسعه، سال هجدهم، شماره 33
21. مهدوی، حمید، شیخ زی نالدین، محمود، خدابنده، لیل، (1390)، "تحلیل اثربخشی پارک های علم و فناوری به کمک نتایج فرایند ارزیابی شرکت تهای دان شبینان مستقر در پارک های علم و فناوری. فصلنامه رشد فناوری، سال هفتم، شماره 27، صص 53 - 60.
22. میرانی، نینا، شیخ اسمعیلی، شامان، میرانی، والا، (1393)، "بررسی اثرات اقتصاد دانش بنیان بر رشد تولیدات در ایر"، فصلنامه مدیریت صنعتی دانشکده علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد سنندج، سال نهم، ویژه نامه مدیریت دانش، تابستان 93

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

عضویت در خبرنامه

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

PROPOSAL
پروپوزال

پروپوزال نویسی و پایان نامه نویسی

دکتره تهرانی

کارگاه آنلاین
پروپوزال نویسی و پایان نامه نویسی

روش تحقیق و مقاله نویسی علوم انسانی

دکتره تهرانی

کارگاه آنلاین
روش تحقیق و مقاله نویسی علوم انسانی

ISI
Scopus

آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترند های جستجو

دکتره تهرانی

کارگاه آنلاین آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترند های جستجو